

Емилија Миловановић

МИХОЉСКА НОЋ

Беше сунце огрејало баш лепо. Ја у башти, с'ам. Биће да сам мало задремао, не знам. Кад сам подигао главу и погледао — свуда наоколо само сипа светлост, ко усред лета, не знаш где ћеш очи. Потражио сам наочаре, на крилу, под новинама, испод шешира, на сточићу, освртао се око себе и гледао и онда нагло подигао главу, као на позив, или додир, не знам, то је тек тренутак — учинило ми се да је неко минуо крај мене, брзо као сенка, тек за трептај очију. И још би био ту да их нисам отварао. Ухватио сам се за наслон на столици не знајући да ли да устајем или да га тражим очима. А нигде живе душе. Никаквог трага у трави или на пошљунчаној стази. Никаквог звука.

Узео сам шешир и штап и полако изашао на улицу. Сећам се како је капија лупила за мном.

Ето, тако је то било. Отело се, просто, само од себе. Немој да ме прекореваш. Толико сам пута одолео. Сећаш се, или да ти опет причам? А шта ћемо друго него да разговарамо.

Пођем ја тако, понесе ме ход. Гледам око себе, застајкујем, осврћем се, још су сирене завијале, људи некако изгубљени, ја задовољан што не морам често да скидам шешир, нико ме не примећује. Волим да пролазим поред ових зидова. И овај плочник волим. И ову јесен. Иако ми тешко пада. Толико сете, боже, није за једног старца. Ето, откад нисам прошао овуда. Бога питај! Понеке куће не препознајем. Ни дворишта. Ограде... Станем на ћошку под лигу, наслоним се на штап обема рукама, да предахнем. Окренем се и погледам умрлицу, прекрстим се и продужим даље. Лагано. Док још има сунца.

Спустим се низ степенице, полако, уз ограду па испод топола, кроз јасминово шибље, на саму обалу. Ту има највише светла. Река трепери. Баш је топло. Можда опет мало дремнем. Уморио сам се. А биће после касно да се вратим кући? Одмах ћу да кренем, ето, само још мало да поседим. Тако је лепо. Не бих се ни враћао али не могу због Мирке, брињуће се. Смејаће јој се компилук, Матори Јакац опет побегао, не може да га нађе. Шта има и да ме тражи, сирото дете, мене још само смрт може да задеси. Зар ја да се планшим живота? Ево, идем, идем, због детета. Немам више шта ни да обиђем у овом граду. И успомене се погубе кад се предуго живи. И ти тако кажеш, Вера. Па да. Време је да кренем. Предуго сам већ ту. А неко је морао да остане са дететом, знаш каква је. Шта ћеш кад је моје тело било јаче, свашта сам ја могао да издржим, ето и ово бомбардовање, два месеца у подруму, па ништа. Све због ње. Где сад да јој умрем, ето пута сам помишљао. Онај њен, Мирољуб, такво име, а каква судбина — свака га мобилизација закачила. Није из тенка излазио. Други се обогатили док је он ратовао. Шта ћеш, знаш како се каже, неком рат, неком брат. Жива истина.

Тако сам се зажелио сунца, Вера. За цео век. Ево сад ћу да кренем, само да Владе нешто одсвира, да ме жеља мине, па идем. Знам да је ту, шта се крије, не би те пустио саму, знам ја Влада. Договорили смо се да те чува. И немој да ми се бечиш због ове цигаре, па за шта ја још да се чувам? Видиш да не личим више на себе од толиког чувања? Искривљен, ћелав, пегав, кошчат старац — страшило за птице, са овим штапом готову! Не могу никуд без њега. А добро, знам, ја сам теби исти, али — да сам могао и ја као Владе, волео бих. Ето, видиш шта бива. Предуго си ме пустила да живим па ми је свашта падало на памет. Само ти свирај, царе! Пусти мене. Излапео сам, видиш.

Али, зажелио сам се слободе, Вера, слободе. Простора сам жељан, кретања, ћутања. Веруј ми на реч.

Кад си ти умрла, па мало после, неку годину, ја отишао у пензију, Мирка се удала, кућа остала пуста, и живот пао у бунар. Устанем ујутру, ма ни не устанем, пробудим се, седнем на кревет, подупрем главу рукама и не знам ни што сам се будио, ни што сам легао, ни што сам жив. И тако једно јутро, изађем у двориште у пижами, гологлав, бос, трава росна, ја ставим руке на леђа и пођем преко воћњака. Тамо доле, у дну, на огради, видим, седи неко и свира. Биће да ме то и пробудило. Сит сам се наслушао идући му у сусрет. Никако да стигнем.

Знаш ко је био? Владе. Питај га ако не верујеш. Он је тај који ме је послао на пут. Ако ми је ко знао душу, то је био он. Но, па ти се не рачунаш. Ето, ваљда је знао шта ће овде бити па ми шапнуо да кренем.

Како сам био срећан тамо лежећи на сунцу и гледајући небо, да само знаш! Помислим — па ја сам сад слободан човек! Твоја смрт, Миркина удаја — то је само природни ток. Данас ти бог да једно, сутра друго, прекосутра ко зна шта! Ето, мени је сад дао слободу, идем преко света и дивим се — само он, небо и ја — кад, ето ти, изби тај рат. И онај следећи, и после опет то, и ово сад — и никад краја, изгледа. Мирка дошла с децом, оног њеног одмах одвели, ја стојим у реду за млеко и мислим — и да ти право кажем, не схватам — у чему је сврха тог рата, у мом животу?

И тако. Ћутим. Држим цегер у рукама, наслоним се на зид, померим за корак па опет станем и погледам у небо. Ништа. Неки се сат покварео, запео и чука у месту. Је л тако, царе? питам га. Он ништа. Ћути и сви-

ра. Осмехне се само. Знаш ти Влада. Свирка тиха, танана, топла — само за нас у реду за млеко. И хлеб. И уље... И тако то.

Онда га видим како спушта тамбуру, окреће се и одлази. Ја торбу у руке на кући. Доћи ће опет, знам, кад му се најмање надаш. Владе ко Владе.

Само, тешко ми је овде самом, Веро. Свашта ми пада на памет. И како је он легао, заспао и није се пробудио! Каква милина!

Знам, могло му се. Вазда је био свој газда. Је ли ти и тамо завиде, царе? Не, тамо су сви такви као ти, знам. И мене чекате? Е, то лажеш. Али свраћаћеш до мене, као овде. То знам. Али никако да стигнем. Сто пута се овако загледам у небо, шаке ми се отворе, поглед клизне кроз време, успори срце и зачујем просто ваздух како струји око мене, опустим се тако лепо, да се осетим онако — бестелесно, а онда ме неко зовне — и готово. То никад ниси ти, Вера. Ко да си ме заборавила. Па не могу вечито живети. И сад ме тераш кући. Добро, одох, одох.

Зваћеш ме? Обећаваш? Кући ми се никад не јављаш. Као да те нема. Као да си заувек нестала.

А тако је лепо овде. Да се не осврћем, да не гледам преко рамена, кажеш? Добро. Идем кући. Идем полако.

Лепа је ова јесен, Веро. Баш лепа. Тако плаво вече, подмладио бих се, чини ми се, само да га јаче увучем у груди. И тамо је плаво, кажеш. Ваздан плаво. Тако то волим.

Види само овај пут који излази на мост: река већ модра а друга обала — црна. По свему пада небо, као киша. До у бескрај. Божја лепота. Милина.

Стојим на раскрсници. Има много возила. А мени се не да да пружим корак. Шта да ти кажем, цело је небо у мене стало а од неке тежине не могу да се макнем.

Раскрснице су нечиста места. О боже, немој ми тако шушкати у уво, јежим се сав, није то за моје године, Веро. Ево идем, идем.

Сама ме ноћ уноси у кућу, на споредна врата, кришом, отвара ми браве, и спушта на кревет. Мало нагло, додуше. Но, добро је.

Види прозор, остао раскриљен, пун звезда. Боже, колико лепоте на једном месту, да се од чуда прекрстим!

Слушај, Веро, једном је ово морало да буде, немој да ми се дуриш. Није ни мени мило. Испале јој шољице кад је ушла у собу и видела ме, још ме прогони тај звук, порцелан расут по поду као прах, крупнији комади се откотрљали чак до врата, па онда сузе, оне њене сузе, савила се око мојих ногу као маче и остала тако док је нису нашли. Али, шта је било, било је. Мирољуб је ту, са њом. И деца. Шта ћеш више? Биће ваљда и мира, не може стално ни да се ратује.

Уосталом, ја нисам могао боље! Нисам више имао куд. Сви јој то кажу. Види и она. Полако, навићи ће се. Шта ће?